

بررسی رابطه کجروی فرهنگی و ابعاد سبک زندگی؛ به سوی پیشنهادهایی در سیاستگذاری امنیت اجتماعی

محمد رضا پویافر^۱، انیس صارمی^۲

تاریخ دریافت: ۹۹/۵/۷

تاریخ پذیرش: ۹۹/۸/۱۴

از صفحه ۱۲۳ تا ۱۵۰

چکیده

زمینه و هدف: آسیب‌های اجتماعی، خواسته یا ناخواسته تأمین نظم و امنیت را با چالش جدی مواجه ساخته و باتوجه به این که بخش مهمی از آسیب‌های اجتماعی در دایره مفهوم کجروی فرهنگی می‌گنجد، نگاه به این حوزه از مسایل اجتماعی برای نظام کنترل اجتماعی رسمی اهمیت بسیار دارد. به علاوه با توجه به روند تغییرات فرهنگی در جامعه ایرانی، متغیر دیگری که با نظم و امنیت پیوند می‌خورد، مفهوم سبک زندگی و ابعاد آن است. بر همین اساس در این پژوهش، تأثیر شاخص‌های سبک زندگی بر کجروی فرهنگی که مخل نظم اجتماعی و امنیت عمومی به شمار می‌رود، بررسی شده است. کلانشهر کرج به عنوان پرتراکم‌ترین و متنوع‌ترین کلانشهرهای ایران، به عنوان جامعه مورد مطالعه در این پژوهش انتخاب شد.

روش تحقیق: این پژوهش در یک مطالعه مقطعی از طریق پیمایش با استفاده از ابزار پرسشنامه انجام شده است. جمعیت آماری پژوهش شامل شهروندان کلانشهر کرج بوده است. برآورد اندازه نمونه با استفاده از نرم افزار Sample Power انجام شده و در نهایت ۲۸۸ نمونه برآورد شده که با روش نمونه‌گیری اتفاقی انتخاب شدند. برای گردآوری اطلاعات از پیمایش و ابزار پرسشنامه استفاده شده و یافته‌ها با استفاده از آمارهای توصیفی و استنباطی استخراج شده‌اند.

یافته‌ها: یافته‌های پژوهش نشان‌داد که شاخص کجروی فرهنگی در هر دو بعد ذهنی و عینی در نمونه مورد مطالعه در سطح قابل تأملی قرار داشته است. همچنین یافته‌ها نشان داد که از میان ابعاد سبک زندگی، مدیریت بدن تأثیر مستقیم و قابل توجه و الگوی مصرف فرهنگی تأثیر مستقیم و نسبتاً ضعیف بر کجروی فرهنگی داشته‌اند. در مقابل، الگوی صحیح گذاران اوقات فراغت تأثیری معکوس و معنادار بر کجروی فرهنگی در افراد نشان داده است.

نتیجه‌گیری: دلالت‌های نظری این یافته‌ها نشان‌دهنده رابطه معنادار بین توجه به الگوهای مدرن مدیریت بدن و همچنین مصرف کالاهای فرهنگی مدرن با شاخصهای کجروی فرهنگی بوده است. این رابطه نشان‌دهنده اهمیت تولید محتوای رسانه‌ای برای کاهش آسیب‌های اجتماعی و همچنین ضرورت توجه سیاستگذاران اجتماعی از جمله در پلیس، به راه کارها و روش‌های ایجابی و جامعه محور برای پیشگیری و کاهش رفتارهای خلاف هنجارهای اخلاقی جامعه (از جمله در حجاب) است.

کلیدواژه‌ها: کجروی فرهنگی، سبک زندگی، مصرف فرهنگی، اوقات فراغت، مدیریت بدن.

۱. استادیار جامعه‌شناسی و عضو هیئت علمی دانشگاه علوم انتظامی امین. تهران. ایران. نویسنده مسئول. mprouyafar@gmail.com

۲. دانشجوی دکتری جامعه‌شناسی دانشگاه اصفهان. ایران. anis.saremi@yahoo.com

مقدمه و بیان مسئله

در سال‌های اخیر و با توجه به تأثیرات سبک زندگی و روند تغییرات - گاه نگران کننده - در این مورد، توجه بسیاری به این موضوع شده است. تحولات سبک زندگی که شامل چارچوب‌های الگومند رفتار و زندگی اجتماعی و تمایز بخش گروه‌های اجتماعی است، به ویژه در اجتماعات شهری پرجمعیت و کلانشهرها برجستگی و عینیت بیشتری می‌یابد.

در این میان کلانشهر کرج با دارا بودن بیش از ۱/۵ میلیون نفر جمعیت، پنجمین کلانشهر ایران به‌شمار می‌رود. نزدیکی به تهران به عنوان پایتخت و بزرگ‌ترین کلانشهر ایران در کنار آب و هوای معتدل و مناسب از دیرباز موجب جلب توجه جمعیت سرریز تهران و مهاجران از مناطق گوناگون کشور بوده است. کرج تا پیش از سال ۱۳۸۹ بزرگ‌ترین شهرستان استان تهران به‌شمار می‌آمد. اما از این سال با تصویب مجلس شورای اسلامی (۱۳۸۹/۴/۲) مبنی بر تأسیس استان البرز، به عنوان مرکز سی و یکمین استان کشور مورد توجه بیش از پیش قرار گرفت. این استان با دارا بودن کم‌ترین وسعت جغرافیایی (۵۸۳۳ کیلومتر مربع) در میان استان‌های کشور و در مقابل، جمعیت میلیونی ۲۴۱۲۵۱۳ نفر (مرکز آمار ایران) دارای بیشترین تراکم جمعیتی در کشور است. علاوه بر این تراکم جمعیتی، تنوع قومیتی موجود در این استان نیز قابل توجه است. سیمای آماری جمعیت نمونه در پژوهش ملی «بررسی و سنجش شاخصهای فرهنگ عمومی کشور» (پژوهشگران خبره پارس / شورای فرهنگ عمومی، ۱۳۸۹) نشان می‌دهد که سهم اقوام مختلف از جمعیت استان البرز به قرار زیر بوده است: ۴۷ درصد فارس، ۳۶/۱ درصد ترک، ۷/۴ کرد، ۴/۴ درصد شمالی شامل گیلک، مازنی، تالشی و ترکمن، ۳/۲ درصد لر، ۰/۶ درصد عرب.

از سوی دیگر هزینه کمتر مسکن و امکان صرفه‌جویی در برخی هزینه‌های دیگر زندگی - به نسبت تهران - موجب شده تا بخشی از مهاجران از شهرستان‌ها به جای سکونت در تهران، کرج و اطراف آن را انتخاب کنند. این تنوع جمعیتی در کنار استقرار چهار زندان که بزرگ‌ترین زندان‌های کشور نیز در میان آنها هستند، به نوبه‌ی خود مسائل گوناگونی را در این کلانشهر در پی داشته است. آمار بالای میزان جرائم در این استان، در انواع مختلف از سرقت تا جرائم اخلاقی و از جرائم

مربوط به سوء مصرف مواد مخدر تا جرائم خشن، گویای درهم تیدگی مسائل جمعیت‌شناختی و تنوع قومی و فرهنگی این منطقه با مسائل و آسیب‌های اجتماعی است. در این میان و با توجه به افزایش ضریب نفوذ اینترنت و مصرف رسانه‌های مدرن و شبکه‌های اجتماعی مجازی طی سال‌های اخیر، کجروی فرهنگی نیز در کرج افزایش زیادی داشته است.

اگر از نظرگاه‌های نوین نظری در جامعه‌شناسی مانند نظریه تمایز پیر بوردیو^۱ به این مسئله بنگریم، مسائل اجتماعی را نه بر حسب طبقات اقتصادی، بلکه می‌توان بر حسب سبک‌های زندگی متمایز نگریست. بر این اساس، مبنای تفاوت بین گروه‌های اجتماعی، نه «طبقه» بلکه مفهوم «سبک زندگی»^۲ است (بوردیو، ۱۳۹۱). بنابراین آمارهای بالای مسایل و انحرافات اجتماعی از جمله کجروی فرهنگی در کلانشهری همچون کرج از یک سو و تنوع فرهنگی و قومی که موجب تنوع بسیار زیاد انواع سبک زندگی در کنار هم باشد از سوی دیگر این پرسش را مطرح می‌سازد که آیا سبک زندگی افراد و ابعاد آن بر بروز کجروی فرهنگی تأثیری دارد؟ علاوه بر این پرسش مهم دیگر این است که در نوع و شدت این تأثیر احتمالی سبک زندگی بر کجروی فرهنگی چه تفاوتی بین انواع مختلف کجروی‌های فرهنگی وجود دارد؟

پیشینه تجربی

پژوهش‌های داخلی

در حوزه مرتبط با پژوهش حاضر پژوهش‌های چندی صورت گرفته است که در ادامه چندی از مهم‌ترین و نزدیک‌ترین تحقیقات صورت گرفته معرفی می‌شود. شمعی و همکاران (۱۳۹۲) در پژوهشی به تحلیل فضایی جرائم شهری در مناطق ۲۲ گانه شهر تهران پرداخته‌اند. روش به کار گرفته شده در این تحقیق، روشی توصیفی-تحلیلی و همبستگی بوده و جامعه آماری بزه‌کاران دستگیر شده و دارای پرونده در سال ۱۳۸۸ در تهران می‌باشد. روش جمع‌آوری داده، روشی اسنادی است. طبق نتایج، منطقه ۴ بیشترین میزان جرائم و منطقه ۲۲ کمترین نرخ را داراست. به طور کلی می‌توان نتیجه گرفت که بین تراکم جمعیت با هر یک از جرائم

1-Pierre Bourdieu

2-Life Style

Archive of SID

شهری رابطه معناداری وجود دارد و این معناداری بدین صورت است که با افزایش جمعیت، جرم نیز بیشتر می شود.

سجاد آلبوکردی و همکاران (۱۳۹۰) به بررسی نقش خانواده و گروه همسالان در تبیین بزه کاری نوجوانان پرداخته‌اند. مطالعه مذکور از نوع توصیفی - مقطعی می باشد و جامعه آماری آن نوجوانان پسر ۱۳-۱۸ ساله استان تهران متشکل از ۹۶ نوجوان بزه کار ساکن کانون اصلاح و تربیت و ۹۱ نوجوان غیر بزه کار مناطق جنوب و مرکز تهران است. در یک جمع بندی کلی، بر اساس یافته‌های تحقیق میان ساختار خانواده و همنشینی با همسالان بزه کار در وقوع جرم رابطه معناداری وجود دارد؛ و هر چه ساختار خانواده منسجم تر باشد و از طرفی هر چه فرد همنشینی کمتری با همسالان بزه کار و مجرم داشته باشد، امکان ارتکاب وی به جرم و تمایل به رفتار انحرافی کمتر است.

نوید شریفی و مجید مداح (۱۳۹۰) به بررسی رابطه میان سرمایه اجتماعی بر اساس سه شاخص اعتماد، هنجار و انسجام اجتماعی با جرم پرداخته‌اند. تحقیق مذکور از نوع پیمایش بوده و داده‌ها از طریق پرسشنامه با ۱۱۵ نفر از زندانیان زندان مرکزی سمنان جمع آوری شده است. طبق یافته‌های تحقیق میان میزان سرمایه اجتماعی مجرم و تعداد دفعات ارتکاب به جرم، نوع جرم و نمره سرمایه اجتماعی رابطه معناداری وجود دارد. به عبارتی هر چه میزان سرمایه اجتماعی فرد کمتر باشد تعداد دفعات ارتکاب به جرم نیز بالاتر بوده و نوع جرم نیز سنگین تر می شود. همچنین کسانی که به جرم روی می آورند در تمامی شاخص های سرمایه اجتماعی یعنی اعتماد، هنجار و انسجام، دچار تنزل هستند.

یوسف ترابی (۱۳۹۰) به بررسی نقش دین و معنویت در پیشگیری از جرم می پردازد. محقق در این تحقیق ضمن بررسی رویکردهای مختلف در مورد جرم، معتقد است که دین و آموزه‌های دینی به مثابه ابزاری کارآمد در پیشگیری از جرم قلمداد می شود. ذکر یاد خدا، دانش و علم، عقل و تفکر، پارسایی و تقوا، کسب روزی حلال، همنشینی با دوستان شایسته، اجرای عدالت در جامعه، بهره گیری صحیح و منطقی از مال، امر به معروف و نهی از منکر، پرهیز از شهوات و خواسته های نفسانی، دعا و تقاضا از خدا، استغفار و توبه، صداقت و پرهیز از دروغ هشت مؤلفه دینی اساسی در بازدارندگی از جرم بوده که با رعایت آنها در جامعه، کاهش جرم امری دور از انتظار نیست.

در تحقیق دیگری با عنوان «هزینه های گناه: رابطه بین جرم، سبک زندگی و قربانی جنایی شدن» ویتبرود و نیویرتا^۱ (۱۹۹۹) به بررسی این سؤال پرداخته اند که آیا بین خطر قربانی جنایی شدن و سبک زندگی رابطه ای وجود دارد؟ آن ها برای انجام این کار از نمونه ای ۱۹۳۹ نفره که در پیمایش جرم و اعمال قانون هلند در سال ۱۹۹۶ شرکت کرده اند استفاده نمودند. یافته ها در وهله نخست بیانگر آن است که خطر قربانی شدن با سطح تحصیلات، جنسیت، سن و مجرد رابطه معنادار داشته اند؛ بدین معنی که طول مدت تحصیلات، زن بودن، جوان بودن و مجرد بودن باعث می شود که افراد بیشتر در معرض قربانی شدن قرار گیرند. نتایج نشان داد که افرادی که در جرائم خشونت آمیز و وندالیسم شرکت دارند به احتمال بیشتری قربانی خشونت می شوند. همچنین، جوانان در شهرهای بزرگ به همان اندازه که احتمال ارتکاب جرائم دارند به همان اندازه نیز از خطر قربانی شدن برخوردارند (ویتبرود و نیویرتا، ۱۹۹۹).

فینکلهور و آسدیجیان^۲ (۱۹۹۶) نیز در تحقیقی با عنوان «مولفه های مخاطره آمیز برای قربانی شدن جوانان: ورای سبک زندگی / رویکرد نظریه ای فعالیت های عادی» به بررسی سایر ویژگی های شخصیتی پرداخته اند که جوانان را در موقعیت خطر قرار می دهد؛ البته نه تنها با استفاده از مکانیسم های سبک زندگی یا فعالیت های عادی، بلکه با سازگاری بیشتر با نیازها، انگیزه های جوانان و واکنش های مجرمان بالقوه. سه گونه از این ویژگی ها آن هایی هستند که قربانیان بالقوه را به لحاظ آسیب پذیری (از قبیل: ضعف فیزیکی یا نومیادی های روان شناختی)، لذت بردن از هدف یا قربانی (از قبیل: جنس زن برای تجاوز جنسی)، یا خصومت با هدف (از قبیل: رفتارها یا هویت های قومی و گروهی که ممکن است موجب رنجش و روشن شدن خصومت گردد) افزایش می دهند. محققان در این تحقیق از داده های پیمایش جوانان (پیمایش ملی جرم که سنین ۱۲ تا ۱۷ سال را پوشش داده است) استفاده کرده اند و جنبه های «تناسب هدف یا قربانی» را مقیاس بندی کرده اند و نشان داده اند که این متغیرها برای تبیین تجاوزهای جنسی و غیرخانوادگی به نسبت اینکه فقط از متغیرهای سبک زندگی استفاده کنیم، تبیین کنندگی بیشتری

1-Wittebrood & Nieuwbeerta

2-Finkelhor and Asdigian

دارند(فینکلهر و آسیدیجان، ۱۹۹۶).

میچمان^۱(۱۹۹۷)، تحقیقی در مورد تفاوت‌های فرهنگی انجام داده است. این تحقیق می‌خواست با بهره‌گیری از منظومه‌ای از متغیرها، بخش‌های مختلف بازار مصرف را طوری مشخص می‌کند که پذیرا بودن آن‌ها را نسبت به انواع راهبردهای توسعه محصولات یا بازاریابی توضیح دهد. در بخشی دیگر به رابطه مصرف الکل، سیگار و حتی دندان مصنوعی می‌پردازد. برای مثال به دگرگونی‌ای اشاره می‌کند که در نقش‌های جنسیتی در حال حادث شدن است. مشارکت بیشتر مردان در امور مربوط به خانه‌داری که نشان می‌دهد سبک‌های زندگی مردان در حال تغییر است. همین‌طور در مورد زنان که اکنون عده بیشتری از آنان مشاغل تمام وقت دارند(حسینی، ۱۳۹۲).

هنری و لاو در یک مطالعه بلند مدت بر روی ۱۰/۰۰۰ جوان اسکاتلندی، تحقیقی با عنوان «اوقات فراغت و سبک‌های زندگی جوانان» در سال‌های ۱۹۸۷-۱۹۸۹ انجام دادند. هدف از این تحقیق، شناخت عوامل اصلی در جامعه‌پذیری و گذارهای مربوط به اوقات فراغت نوجوانان و در عین حال شناخت انواع مختلف سبک‌های زندگی جوانان بوده است. یافته‌ها به تفاوت‌های خرده فرهنگی آشکار در سبک‌های زندگی میان جوانان طبقه متوسط و طبقه کارگر اشاره دارد. در این پژوهش به تجزیه و تحلیل اطلاعات عنصرهای اساسی و زیر بنایی زندگی جوانان نیز پرداخته شده است. این عناصر عبارت بودند از: ۱- روابط نزدیک با دوستان مؤنث، ۲- ارزش‌ها و اولویت‌های زندگی، ۳- مشارکت در ورزش، ۴- راه کارهای آموزشی - شغلی مورد نظر، ۵- سلامت و سازگاری روان‌شناختی، ۶- اوقات فراغت تجاری و دوستان، ۷- نزاع و مشکل خانوادگی، ۸- عدم تأیید مواد مخدر و الکل. در این تحقیق با استفاده از تحلیل اجزای اصلی، عناصر بنیادین در زندگی جوانان تعیین گردیده و با استفاده از تحلیل خوشه‌ای، انواع مختلف سبک‌های زندگی جوانان شناسایی گردید. در زمینه گذارهای فراغتی و روانی-اجتماعی نتایج تحلیل خوشه‌ای نشان داد که موضوعات رابطه‌ای و علایق اوقات فراغتی، عوامل مهمی در شکل‌گیری سبک‌های زندگی جوانان هستند. به علاوه نتایج حاصل از مطالعه، همچنین گذار از جوانان از فعالیت‌های اوقات فراغت «سازمان یافته» به

فعالیت‌های «بدون برنامه» و سپس به فعالیت‌های فراغتی «تجاری» را به خوبی نمایان می‌سازد (حسینی، ۱۳۹۲).

جمع‌بندی و نقد پیشینه تجربی

با نگاهی به پژوهش‌های انجام شده داخلی و خارجی در این حوزه چند نکته مهم استنباط می‌شود. نخست آنکه پژوهش در حوزه سبک زندگی، شهر و کجروی اجتماعی پژوهش‌های مختلفی به‌طور عام انجام شده است. اما پژوهش‌هایی که تمرکز بر کجروی فرهنگی داشته باشند، بسیار معدودند. در این جا باید خاطر نشان کرد که کجروی فرهنگی به‌ویژه از آن رو اهمیت دارد که گسترش و نفوذ رسانه‌های مبتنی بر اینترنت به‌ویژه شبکه‌های اجتماعی مجازی و پیام‌رسان‌های اینترنتی علاوه بر این که می‌توانند عامل گرایش افراد به سوی رفتارهای کجروانه باشند، خود نیز بستر بروز کجروی اجتماعی هستند. این نوع کجروی به‌ویژه کجروی فرهنگی است که بخش عمده آن با تسهیل ابزارهای رسانه‌ای جدید رخ می‌دهد. این، همان مسأله مهمی است که پژوهش حاضر به آن می‌پردازد تا از رهگذر یک مطالعه تجربی، موضوع سبک زندگی و تأثیر آن بر کجروی فرهنگی را که کمتر در پژوهش‌ها، به‌ویژه در پژوهش‌های داخلی به آن توجه شده، در یک جامعه شهری بزرگ همچون کرج مورد آزمون قرار دهد.

مبانی نظری

در اغلب مطالعاتی که در حوزه جامعه‌شناسی فرهنگ صورت گرفته، این‌گونه برداشت می‌شود که سبک زندگی نتیجه آگاه بودن از نشانه‌های ادراکی برای شکلی از زندگی اجتماعی و فرهنگی است؛ بدین معنا که مصرف نتیجه هویدا شدن منبع اولیه هویت و رفتار اجتماعی افراد در جامعه مدرن به شمار می‌رود و انتخاب فعالانه یک شخص در مصرف دلالت بر این دارد که سبک زندگی افراد می‌تواند بیانگر هویت شخصی افراد و در نتیجه منشأ سایر کنش‌های اجتماعی آن‌ها باشد. نظریه پردازانی که رویکرد فرهنگی در بررسی پدیده‌های اجتماعی دارند، سبک زندگی را اینگونه تعریف می‌کنند: سبک زندگی روش الگومند مصرف، درک و ارزش‌گذاری محصولات فرهنگی است که بازی با معیارهای منزلت را در وضعیت‌های اجتماعی بی‌نام و نشان، ممکن می‌سازد. چنین تعریفی از مفهوم

Archive of SID

سبک زندگی اساساً متوجه معانی نمادین محصولات است یعنی چیزی که در ورای هویت آشکار این محصولات نهفته است. (چاوشیان، ۱۳۸۱: ۲۵).

پیربوردیو بی گمان پیگیرترین جامعه‌شناسی است که دربارهٔ مصرف و سبک زندگی سخن گفته است. بوردیو در کتاب «تشخص»^۱ تحلیل جامعی از ساختار اجتماعی فرانسه به عمل آورده است. همچنین در همین فضا است که بوردیو با توجه به میدان‌های کنشی که در نظریهٔ خود ارائه می‌دهد، نوع کنش‌ها را در یک فضای اجتماعی تصور می‌کند. بنا به تعریف بوردیو، یک میدان، عرصه‌ای اجتماعی است که مبارزه‌ها و تکاپوها بر سر منابع و منافع معین و دسترسی به آن‌ها در آن صورت می‌پذیرد. میدان‌ها با اقلامی تعریف و مشخص می‌شوند که محل منازعه و مبارزه هستند؛ از قبیل: کالاهای فرهنگی (سبک زندگی)، مسکن، تمایز و تشخیص فرهنگی (تحصیل)، اشتغال، زمین، قدرت (سیاست)، طبقهٔ اجتماعی، منزلت، یا هر چیز دیگری. این کالاها را می‌توان اصولاً به چهار مقوله تفکیک کرد: سرمایهٔ اقتصادی، سرمایهٔ اجتماعی (انواع گوناگون روابط ارزشمند با دیگران)، سرمایهٔ فرهنگی (انواع و اقسام معرفت مشروع) و سرمایهٔ نمادین (پرستیژ و افتخار اجتماعی) (جنکینز، ۱۳۸۵: ۱۳۶).

از دیدگاه بوردیو، ذائقه‌ها و ترجیحات زیباشناختی متفاوت، سبک‌های زندگی متفاوتی را ایجاد می‌کنند؛ سبک زندگی محصول نظام مند منش‌هایی می‌باشد که از خلال رابطه دوجانبه با رویه‌های منش درک می‌شود و تبدیل به نظام نشانه‌هایی می‌گردد که به گونه‌ای جامع مورد ارزیابی قرار گیرد، در واقع همان‌گونه که بوردیو اشاره کرده مصرف به عنوان نظامی از نشانه‌ها و نمادها مطرح است که کارکردهایی همچون تمایزگذاری اجتماعی دارد. از این رو در اندیشه بوردیو برخلاف مارکسیسم کلاسیک، مصرف صرفاً یک متغیر وابسته نمی‌باشد. بلکه یک متغیر مستقل نیز می‌تواند باشد (شالچی، ۱۳۸۳: ۳۴). از سویی نیز سلیقه‌های افراد در مصرف فرهنگی، در کنار فعالیت‌های فراغت و الگوهای مصرف از اصلی‌ترین شاخص‌های مورد استفاده در مطالعات سبک زندگی به‌شمار می‌رود (فاضلی، ۱۳۸۲: ۱۲۷).

گذران اوقات فراغت دربرگیرنده مجموعی از اشتغالاتی است که فرد با کمال میل بدان پردازد، خواه به منظور استراحت، خواه برای ایجاد تنوع، خواه با هدف

گسترش اطلاعات و آموزش خویشتن، بدون توجه به اهداف مادی و خواه برای مشارکت اجتماعی ارادی و بسط توان آزاد و خلاقش، بعد از آنکه از الزامات حرفه‌ای، خانوادگی و اجتماعی فارغ گشت» (بیرو، ۱۳۷۳: ۲۰۳).

از سوی دیگر، دگرگونی‌های فرهنگی-اجتماعی در دههٔ اخیر مدرنیته، اصلی‌ترین مضمون مورد توجه جامعه‌شناسانی مانند بوردیو و هم‌چنین گیدنز می‌باشد. گیدنز همانند بوردیو، با مسأله رقابت میان جامعه‌شناسی کلان و خرد یا رقابت میان دیدگاه‌هایی که تأکید بر عاملیت دارند با دیدگاه‌هایی که بر ساختار تأکید می‌کنند، سروکار دارد. دیدگاهی که در متن نظم و ترتیبات مابعد سنتی خود تبدیل به یک پروژهٔ بازتابی می‌شود. بازتابی بودن سبک‌های زندگی بدین معناست که هر سبک زندگی در متن خود معنایی ضرورتاً نامعین دارد. بالطبع این عدم تعیین سبک‌های زندگی، چشم اندازی را ترسیم می‌سازند که افراد در برخورد با یک شخص با توجه به کنشی که با آن شخص دارند در مورد او قضاوت می‌کنند (گیدنز، ۱۳۸۲: ۸۶).

در سوی دیگر بحث، نظریات جامعه‌شناسی وجود دارند که تاثیر عوامل اجتماعی را بر میزان‌های متفاوت جرم بررسی می‌کنند. شاور و مک کی دو تن از جامعه‌شناسان مکتب شیکاگو به بررسی میزان‌های جرم در شهر شیکاگو پرداختند. (احمدی؛ ۱۳۷۷، ممتاز؛ ۱۳۸۵). از نظر این دو ویژگی‌های جمعیتی اجتماعی محلات شیکاگو دلیل بزه‌کاری افراد نیست. بلکه حجم بالای جمعیت‌های مهاجر باعث جدا افتادگی هویتی ساکنان محله با اجتماعات دیگر می‌شود. افرادی که دائماً به وسیله این محیط اجتماعی احاطه شوند به طور خودبه‌خودی در معرض سبک‌های زندگی بزه‌کارانه قرار می‌گیرند به نظر این دو در حالی که افراد طبقات پایین برای دستیابی به ارزش‌های لذت‌جویانه و الگوهای موفقیت فرهنگ آمریکای دچار کجروی و جرم می‌شوند، افراد طبقات بالا بدون ارتکاب کجروی به خاطر در اختیار داشتن ابزارهای پذیرفته شده به این اهداف دست می‌یابند (تایلور و دیگران؛ ۲۰۰۳؛ ۱۱۱، بیرن؛ ۱۹۹۵: ۴۱۳).

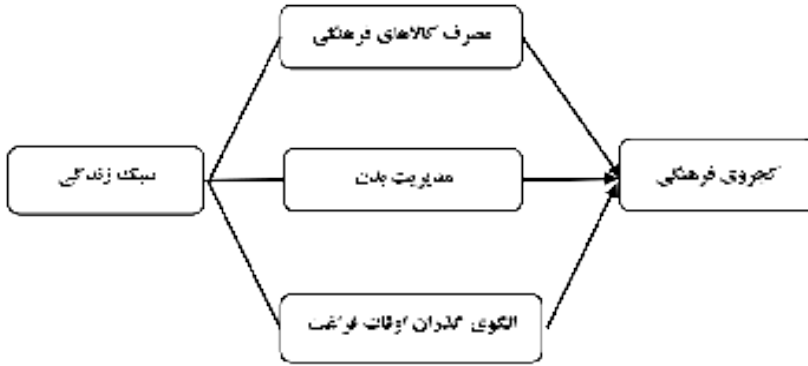
مدل نظری و فرضیات پژوهش

چارچوب نظری پژوهش بر اساس آنچه که بالا آمد، به‌ویژه بر نظریه سبک زندگی پیر بوردیو و تبیین او از چگونگی تأثیر سبک‌های زندگی مختلف بر رفتارهای مختلف متکی است. همان‌طور که اشاره شد، از دیدگاه بوردیو، ذائقه‌ها و ترجیحات زیباشناختی متفاوت، سبک‌های زندگی متفاوتی را ایجاد می‌کنند. از این نظر، مصرف صرفاً یک متغیر وابسته نمی‌باشد. بلکه یک متغیر مستقل است که به‌عنوان بعدی از سبک زندگی می‌تواند رفتارهای فرد به‌ویژه رفتارهای فرهنگی را تحت تأثیر قرار دهد. سلیقه‌های افراد در مصرف فرهنگی، در کنار فعالیت‌های فراغت و الگوهای توجه و مدیریت بدن و هویت ظاهری خود، از اصلی‌ترین شاخص‌های مورد استفاده در مطالعات سبک زندگی به‌شمار می‌رود. این چارچوب نظری با نظریه‌های جامعه‌شناسی مکتب شیکاگو در مطالعات شهری که به تبیین بزه‌کاری کامل می‌شود. این رویکردهای جامعه‌شناسی شهری بر برجسته شدن تأثیر سبک زندگی بر کجروی به‌ویژه در جوامع شهری با میزان مهاجرت زیاد تأکید دارند. این ویژگی در کنار تراکم جمعیت بسیار زیاد، همان است که کرج را از بسیاری از جوامع شهری دیگر متمایز می‌کند. از نظر شاور و مک کی حجم بالای جمعیت‌های مهاجر باعث جدا افتادگی هویتی ساکنان محله با اجتماعات دیگر می‌شود. در نتیجه افرادی که دائماً به‌وسیله این محیط اجتماعی احاطه شوند به‌طور خودبه‌خود در معرض سبک‌های زندگی بزه‌کارانه قرار می‌گیرند.

به‌طور خلاصه باید گفت که زندگی شهری، سبک زندگی شهری و تحول در این سبک زندگی به سوی برخی گونه‌های خاص از زندگی، می‌تواند تمایلات به رفتارهای کجروانه را افزایش دهد. بنابراین سبک زندگی گروه‌های اجتماعی در جامعه شهری می‌تواند بر بروز کجروی اجتماعی و فرهنگی موثر باشد.

بنابراین نظریه سبک زندگی پیر بوردیو که درک آن با نظریه گیدنز در هویت‌یابی اجتماعی تکمیل می‌شود، در کنار نظریه جامعه‌شناسی شهری شیکاگو که چگونگی تأثیر سبک‌های زندگی بر بروز کجروی فرهنگی را نشان می‌دهد، چارچوب نظری این پژوهش را ساخته است. نکته نهایی این که جامعه شهری جدید که به خصوص با رشد زندگی در فضای مجازی - در کنار زندگی واقع - از دوره‌های پیشین متمایز می‌شود، بیش از پیش تحت تأثیر رفتارهای کجروانه مرتبط

با مصرف فرهنگی و رسانه‌ای است. این همان گونه‌ای از کجروی فرهنگی است که به‌طور خاص در این پژوهش به آن پرداخته شده است. بنابراین در نهایت مدل نظری پژوهش به شکل زیر خواهد بود.

فرضیات پژوهش عبارت از موارد زیر خواهد بود:

- ۱- الگوی مصرف کالاهای فرهنگی بر کجروی فرهنگی تأثیر معناداری دارد.
- ۲- الگوی گذران اوقات فراغت بر کجروی فرهنگی تأثیر معناداری دارد.
- ۳- الگوی مدیریت بدن بر کجروی فرهنگی تأثیر معناداری دارد.
- ۴- بین شاخص‌های ذهنی و عینی کجروی فرهنگی در میان شهروندان کلانشهر کرج تفاوت معناداری وجود دارد.

روش تحقیق

پژوهش حاضر از نظر زمان یک مطالعه مقطعی به‌شمار می‌رود. در عین حال، ماهیت کاربردی پژوهش و هدف طراحی شده بر اساس آن که در پی دستیابی به یافته‌های قابل تعمیم به کل جمعیت آماری مورد بررسی بوده، ایجاب کرده که از روش پیمایش به عنوان روش اصلی گردآوری اطلاعات استفاده شود. بنابراین این پژوهش از نظر روش گردآوری اطلاعات یک نوع پژوهش پیمایشی است. در عین حال با توجه به بررسی و واکاوی تأثیر ابعاد سبک زندگی بر کجروی فرهنگی در میان جمعیت مورد بررسی، این پژوهش یک نوع مطالعه تجربی تبیینی به‌شمار می‌رود. بنابراین به‌طور خلاصه آنچه انجام شده یک پژوهش پیمایشی، مقطعی و تبیینی بوده است. هم واحد مشاهده و هم واحد تحلیل نهایی که یافته‌های

توصیفی و استنباطی و آزمون‌های فرضیات در آن چارچوب انجام می‌گیرد، در سطح فردی بوده است.

تعریف مفهومی و عملیاتی متغیرها

سبک زندگی: سبک زندگی روش الگومند مصرف، درک و ارزش‌گذاری محصولات فرهنگی است که بازی با معیارهای منزلت را در وضعیت‌های اجتماعی بی‌نام و نشان، ممکن می‌سازد (چاوشیان، ۱۳۸۱: ۲۵). در تعریف عملیاتی ابعاد سبک زندگی، از پژوهش حسینی (۱۳۹۲) استفاده شده است. بر این اساس، سبک زندگی در ۳ بعد و هرکدام با تعدادی گویه در پرسشنامه نهایی سنجش شده است.^۱ ابعاد مورد سنجش و تعداد گویه‌های آن در پرسش‌نامه شامل موارد زیر بوده است: مصرف محصولات فرهنگی (۱۶ گویه)، فعالیت‌های اوقات فراغت (۱۸ گویه)، مدیریت بدن (۹ گویه)، و (۳ گویه).

کجروی فرهنگی: منظور از این مفهوم رفتارهایی است که بر اساس معیارهای اخلاقی و نظام هنجاری سنتی اسلامی و هنجارهای رسمی غالب ناپسند و گاه جرم به حساب می‌آیند (سراج زاده، ۱۳۸۳: ۶۰). منظور از کجروی ذهنی در واقع گرایش به رفتار کجروانه فرهنگی و مراد از کجروی عینی، ارتکاب رفتار کجروانه فرهنگی از سوی فرد است. این متغیر در دو بعد کلی کجروی ذهنی و کجروی عینی بر اساس پژوهش سراج زاده و بابابی (۱۳۸۹) تعریف عملیاتی شده است. بر این اساس، در مجموع کجروی فرهنگی در این پژوهش با ۱۴ گویه سنجش شده است. برای بعد ذهنی (گرایش ذهنی به کجروی فرهنگی)، ۶ گویه و برای بعد عینی کجروی فرهنگی (رفتار کجروی فرهنگی)، ۸ گویه در پرسش‌نامه نهایی در نظر گرفته شده است.

جمعیت و نمونه آماری

جمعیت آماری مورد نظر در این پژوهش شامل تمامی شهروندان ۱۵ تا ۷۰ ساله ساکن در کلانشهر کرج بوده است. در این پژوهش از نرم افزار Sample Power برای برآورد اندازه نمونه استفاده شده است. شاخص Power برابر با ۰/۸۰ در اندازه

۱. باتوجه به عدم وجود دلالت‌های نظری کافی دو بعد «الگوی تغذیه» و «پراکنندگی فعالیت‌های روزمره»، از سنجش سبک زندگی در پژوهش

نمونه ۲۷۰ نفر برآورده می‌شود. بنابراین، با در نظر گرفتن حداقل ضریب همبستگی یک دامنه معنادار، برابر با ۰/۱۵، اندازه نمونه برابر با ۲۷۰ نفر به دست می‌آید. در نهایت برای جبران ریزش نمونه، حدود ۷ درصد به اندازه نمونه برآورد شده افزوده شد و در نهایت ۲۸۸ نفر به عنوان اندازه نمونه تعیین شد.

از آنجا که موضوع مورد مطالعه در این پژوهش یعنی کجروی فرهنگی حساسیت و احتمال بالایی از محافظه کاری در پاسخگویان را داشته، بنابراین انتخاب روش‌های نمونه‌گیری همچون خوشه‌ای چند مرحله‌ای و در نهایت مراجعه به درب منازل در چنین موضوعاتی ممکن بود احتمال عدم پاسخ‌های صادقانه از سوی پاسخگویان را تقویت کند. بنابراین برای آنکه شانس به دست آوردن داده‌های هرچه واقعی‌تر در تحقیق بیشتر شود، نمونه‌گیری در معابر به عنوان روش نمونه‌گیری انتخاب شد. برای آنکه شانس به دست آوردن داده‌های هرچه واقعی‌تر در تحقیق بیشتر شود، در هریک از ۱۲ منطقه شهری کلانشهر کرج، ۳ نقطه که شامل معبر اصلی، پارک یا مرکز خرید بود انتخاب شد. بر اساس شناخت نسبی از مناطق مختلف کرج، این انتخاب‌ها بر این اساس بود که حداکثر تنوع جمعیتی از گروه‌های اجتماعی، سنی و جنسی مختلف از آن معابر یا مناطق تردد داشته باشند تا اطلاعات گردآوری شده هم دارای تنوع و نمایندگی نسبی از جمعیت شهروندان آن منطقه را دارا باشد. روش گردآوری اطلاعات پیمایش، ابزار گردآوری داده‌ها، پرسشنامه و تکنیک مورد استفاده جهت اجرای پرسشنامه‌ها، مصاحبه حضوری با پاسخگویان بوده است. در نهایت پس از گردآوری اطلاعات و داده آمایی، یافته‌های پژوهش با استفاده از آمارهای توصیفی و استنباطی مناسب به ویژه تحلیل رگرسیون استخراج شده که در ادامه خواهد آمد.

یافته‌ها

یافته‌های توصیفی نشان می‌دهد که از میان جمعیت نمونه، ۴۹ درصد را زنان و ۵۱ درصد را مردان تشکیل داده‌اند. میانگین سن جمعیت نمونه برابر با ۳۵/۳۰ با انحراف استاندارد ۲۴/۰۰ بوده است. در این میان، بیشترین فراوانی در میان طبقات سنی پاسخگویان مربوط به سنین ۲۱ تا ۳۰ سال بوده است. همچنین ۵۱/۴ درصد را متأهلان تشکیل داده‌اند، ۴۲ درصد از جمعیت نمونه هم مجرد بوده‌اند. کمترین

Archive of SID

فراوانی هم مربوط به افراد متارکه کرده بوده است. از نظر قومیت، بیشترین فراوانی از جمعیت نمونه با ۳۷/۵ درصد، فارس بوده‌اند. در مقابل، ۲۹/۹ درصد را آذری‌ها، تشکیل داده‌اند. در مورد تنوع دینی و مذهبی، اکثریت پاسخ‌گویان مسلمان و به ویژه مسلمان شیعه بوده‌اند. تعداد بسیار کمی هم اظهار بی دینی کرده‌اند. بیشترین فراوانی از جمعیت نمونه دارای هزینه‌های ماهانه بین یک تا دو میلیون تومان در ماه بودند در مقابل، تعداد اندکی از کل پاسخ‌گویان در سطح هزینه کرد ماهانه بالاتر از ۴ میلیون تومان در ماه بوده‌اند. همچنین بیشترین فراوانی متعلق به سطح تحصیلات دیپلم بوده‌است. افراد دارای مدرک یا دانشجوی مقطع کارشناسی هم در رده بعدی بیشترین فراوانی قرار داشتند.

شاخص‌های کجروی

کجروی ذهنی: منظور از کجروی در شاخص‌های ذهنی کجروی فرهنگی، یافته‌های قابل تأملی به دست آمده است. در بین سؤالات مربوط به کجروی فرهنگی ذهنی، بیشترین شاخص مربوط به عدم تقید به پوشاندن موی سر و رعایت حجاب در مهمانی‌ها و جشن‌های دوستانه برای خانم‌هاست. در حالی که بازه کل نمرات برای این سؤالات بین صفر تا ۴ بوده، میانگین نمرات در این مورد بالاتر از ۲ یعنی حد متوسط (۰/۰۲) قرار گرفته است.

همچنین میانگین نمرات در مورد این نگرش که مردان و زنان کاملاً باید در انتخاب لباس و پوشش خود آزاد باشند و هیچ محدودیت اجباری به‌ویژه برای رعایت حجاب در جامعه وجود نداشته باشد هم نزدیک به سطح متوسط از نمره گرایش به کجروی (۱/۹۹) را به خود اختصاص داده است. البته در مورد نگهداری حیوانات در خانه هم - که البته موضوع چندان مهمی مرتبط با آسیب‌های اجتماعی در جامعه نیست - هم همچنان میانگین نمرات گرایش ذهنی به کجروی فرهنگی نزدیک به سطح متوسط (۱/۹۸) قرار دارد.

جدول ۱: شاخص‌های توصیفی کجروی فرهنگی ذهنی

آماره های توصیفی		مولفه (تگرش به رفتار انحرافی)
انحراف استاندارد	میانگین (۰-۴)	
۱.۵۸۷	۱.۹۸	نگهداری حیوانات در خانه
۱.۳۶۸	۱.۴۵	استفاده از مدل‌های لباس غربی
۱.۵۸۹	۱.۶۰	مصرف مشروبات الکلی
۱.۳۷۷	۱.۹۹	آزادی کامل در پوشیدن لباس بدون برخورد پلیس
۱.۳۸۴	۲.۰۲	عدم رعایت حجاب برای خانم‌ها در مهمانی‌ها و جشن‌های دوستانه
۱.۳۳۲	۱.۴۱	دوستی و رابطه دختر و پسر بدون اطلاع والدین

کجروی عینی: بیشترین فراوانی جمعیت نمونه (۲۵ درصد) گفته‌اند که به‌طور مداوم به موسیقی‌هایی که از نظر قوانین دولتی مجاز دانسته نمی‌شود، گوش می‌دهند. در این میان تنها ۲۴ درصد گفته‌اند که در یک سال گذشته هیچ وقت چنین کاری نکرده‌اند.

از نظر دیدن فیلم‌ها و کلیپ‌های غیر مجاز، هرچند که ۴۵/۵ درصد از پاسخگویان گفته‌اند که در یک سال گذشته هیچ‌گاه چنین کاری نکرده‌اند، اما نگاهی دقیق‌تر به ترکیب و توزیع فراوانی پاسخ‌گویان نشان می‌دهد که در واقع، این یافته به معنای آن است که بیش از نیمی از جمعیت نمونه طی یک سال گذشته حداقل یک بار فیلم‌ها یا کلیپ‌های غیر مجاز را تماشا کرده‌اند.

این وضعیت البته در استفاده از سایت‌های خبری و غیر خبری که از نظر قوانین ممنوع هستند، کمی متفاوت است. بیش از نیمی از پاسخ‌گویان در هر دو بخش سایت‌های خبری و غیر خبری گفته‌اند که در یک سال گذشته هیچ‌گاه از چنین سایت‌هایی بازدید نکرده‌اند.

بیش از نیمی از جمعیت نمونه (۵۲/۴ درصد) در سال گذشته حداقل یک بار تجربه عدم رعایت پوشش شرعی را در مهمانی‌ها و جشن‌های دوستانه و خانوادگی داشته‌اند. به بیان دیگر، کمتر از نیمی از پاسخ‌گویان بوده‌اند که به رعایت پوشش شرعی و حجاب در چنین جمع‌های خصوصی کاملاً مقید مانده باشند.

هرچند گاهی تظاهرات به روزه خواری در ماه مبارک رمضان ممکن است این

Archive of SID

تصور را پیش آورد که با یک شیوع از چنین رفتاری در امعه مواجه هستیم، اما یافته‌های پژوهش نشان می‌دهد که ۷۱/۵ درصد پاسخ‌گویان به هیچ وجه چنین کاری را انجام نداده‌اند. در عین حال همین که ۲۸/۵ درصد از آنان چنین کاری را تجربه کرده‌اند هم در جای خود بسیار قابل تأمل است.

اما در مورد متلک پرانی به جنس مخالف، ۸۰/۸ درصد گفته‌اند که طی یک سال گذشته چنین کاری انجام نداده‌اند. این پایین‌ترین شاخص انجام رفتار انحرافی در میان شاخص‌های مورد بررسی در بعد عینی کجروی فرهنگی در این پژوهش است و نشان دهنده تقید بیشتر پاسخ‌گویان به عدم انجام این رفتار غیر محترمانه و غیر اخلاقی است.

در مورد پوشیدن لباس‌های مدل غربی یک نوع تنوع در پاسخ‌گویان به چشم می‌خورد. اما در عین حال، همچنان میانگین شاخص نمرات این بخش هم در سطح پایین قرار دارد. اما در مورد آرایش خیلی غلیظ یا مدل غربی در بیرون از خانه، اکثریت قاطعی از پاسخ‌گویان گفته‌اند که هیچ‌گاه در یکسال گذشته با چنین وضعیتی از خانه خارج نشده‌اند.

آخرین یافته این بخش مربوط به تجربه رابطه دوستی با جنس مخالف است. در کل جمعیت نمونه در مجموع ۳۷/۲ درصد از پاسخ‌گویان چنین تجربه‌ای طی یک سال گذشته داشته‌اند. این یافته در حالی است که در میان جمعیت پاسخ‌گویان همان‌طور که در بخش سیمای آماری جمعیت نمونه در ابتدای این فصل اشاره شد، بیشتر جمعیت پاسخ‌گویان را متأهلان تشکیل داده‌اند.

جدول ۲: شاخص‌های توصیفی کجروی فرهنگی عینی-بخش اول

نام سازمان	توزیع فراوانی						آماره‌های توصیفی	
	اصلاً	کم	گاهی اوقات	اغلب	همیشه	میانگین (۰-۴)	انحراف استاندارد	
گوش دادن به موسیقی‌هایی که از نظر قوانین دولتی مجاز نیست.	۲۴,۰	۱۷,۷	۱۴,۶	۱۸,۸	۲۵,۰	۲,۰۳	۱,۵۲۶	
تماشای فیلم‌ها و کلیپ‌های غیر مجاز.	۴۵,۵	۱۷,۴	۱۹,۱	۸,۷	۸,۳	۱,۱۵	۱,۳۱۸	
استفاده از سایت‌های خبری که از نظر قوانین دولتی غیر مجاز هستند.	۵۶,۳	۱۸,۸	۹,۰	۷,۶	۸,۳	۰,۹۳	۱,۳۰۷	
استفاده از سایت‌های غیر خبری که از نظر قوانین دولتی غیر مجاز هستند.	۶۱,۵	۱۶,۷	۹,۷	۰,۴۲	۸,۰	۰,۸۱	۱,۲۵۱	
عدم رعایت حجاب در مهمانی‌ها و جشن‌های دوستانه یا خانوادگی.	۴۷,۶	۱۴,۹	۱۳,۹	۷,۶	۱۵,۶	۱,۲۹	۱,۵۰۱	
خوردن و آشامیدن در ملاء عام در ماه رمضان.	۷۱,۵	۱۱,۸	۱۰,۴	۲,۸	۳,۵	۰,۵۵	۱,۰۲۱	
متلک گفتن به دختران یا زنان جوان / پسران یا مردان جوان	۸۰,۸	۱۰,۸	۴,۲	۱,۷	۲,۴	۰,۳۴	۰,۸۴۰	
پوشیدن لباس‌های مدل غربی.	۵۳,۰	۱۴,۶	۱۹,۵	۷,۰	۵,۹	۰,۹۸	۱,۲۳۹	
آرایش خیلی غلیظ یا آرایش مدل غربی در بیرون از خانه.	۷۲,۷	۱۲,۶	۱۰,۵	۲,۴	۱,۷	۰,۴۸	۰,۹۰۲	
رابطة نزدیک دوستانه با جنس مخالف.	۶۲,۸	۱۲,۵	۱۰,۴	۹,۰	۵,۲	۰,۸۱	۱,۲۳۸	

و اما در مورد شرکت در مراسم و جلسات مذهبی فرقه‌ها و نحله‌های شبه دینی، اکثریت قاطعی از پاسخگویان چنین تجربه‌ای نداشته‌اند. اما در عین حال، ۲۱/۲ درصد هم حداقل یک بار آن را تجربه کرده‌اند. در حالی که ۷۲/۲ درصد از پاسخ‌گویان هیچ‌گاه در یک سال گذشته مشروبات الکلی مصرف نکرده‌اند، اما ۴۴ درصد از آنها اظهار داشته‌اند که حداقل یک بار در یک سال گذشته، در جلسات یا مجالسی که در آنها مشروبات الکلی استفاده می‌شده، حضور داشته‌اند.

آماره های توصیفی		توزیع فراوانی				عبارت
انحراف استاندارد	میانگین (۰-۴)	زیاد	چند بار (گاهی اوقات)	یکی دو بار (کم)	اصلاً	
۰.۷۲۹	۰.۲۳	۱,۴	۳,۱	۷,۶	۸۷,۸	شرکت در مراسم و جلسات مذهبی غیر از دین های رسمی کشور (اسلام، یهود، مسیحیت و زرتشتی).
۱.۲۵۸	۰.۶۶	۶,۶	۹,۴	۱۱,۸	۷۲,۲	مصرف مشروبات الکلی.
۱.۳۸۷	۱.۰۲	۷,۴	۱۸,۰	۱۸,۷	۵۶,۰	شرکت در جلساتی که در آن مشروبات الکلی استفاده می شده است.
۱.۰۵۲	۰.۴۹	۳,۵	۷,۳	۱۳,۶	۷۵,۶	شرکت در پارتی های مختلط غیر خانوادگی.
۰.۴۲۲	۰.۰۸	۰,۳	۱,۰	۳,۵	۹۵,۱	داشتن رابطه جنسی با یک زن یا مرد متأهل بدون عقد.
۰.۹۰۷	۰.۳۱	۲,۸	۴,۵	۶,۶	۸۶,۱	داشتن رابطه جنسی با یک دختر یا پسر مجرد بدون عقد.
۰.۹۷۲	۰.۳۷	۴,۲	۳,۵	۱۰,۱	۸۲,۲	تذکر گرفتن از پلیس یا مسئولان دانشگاه به خاطر رفتار یا پوشش نامناسب.

همچنین در برابر اینکه ۶/۷۵ درصد از جمعیت نمونه هیچگاه در یک سال گذشته در پارتی های مختلط شرکت نکرده اند، اما ۴/۲۴ درصد از آنها حداقل یک بار چنین کاری را تجربه کرده اند.

داشتن رابطه جنسی، در دو بخش مورد سؤال واقع شده است. در مورد رابطه جنسی با یک فرد متأهل، تنها ۹/۴ درصد گفته اند که چنین تجربه ای داشته اند. اما در مورد رابطه با یک فرد مجرد از جنس مخالف، ۹/۱۳ درصد از پاسخگویان گفته اند که چنین کاری را در یک سال گذشته انجام داده اند. این میزان با توجه به متأهل بودن تعداد زیادی از جمعیت نمونه در خور تأمل است. در عین حال، از میان کل جمعیت نمونه، تعداد افراد مجردی که در یک سال گذشته تجربه رابطه جنسی با جنس مخالف خود را داشته اند، ۱/۲۳ درصد بوده است.

در نهایت این که هرچند اکثریت قاطعی از جمعیت نمونه، یعنی ۲/۸۲ درصد از آنها در یک سال گذشته هیچگاه از پلیس یا مسئولان دانشگاه محل تحصیل خود

به خاطر رفتار یا پوشش نامناسبشان تذکر نگرفته‌اند، اما ۱۷/۸ درصد در چنین موقعیتی قرار گرفته‌اند. این میزان اندک هم می‌تواند ناشی از تاکتیک‌های فردی شهروندان برای گریز از این نوع تذکر گرفتن‌ها باشد و هم می‌تواند نشان دهنده تغییر رویکرد مسئولان مراکز آموزشی و همچنین پلیس در کنار گذاردن برخوردهای سلبی با کجروی‌های فرهنگی باشد.

شاخص کل کجروی فرهنگی: در مجموع شاخص کل کجروی فرهنگی که شامل دو بعد کجروی ذهنی و کجروی عینی فرهنگی بوده و در بازه بین صفر تا ۱۰۰ محاسبه شده، برابر با ۳۰/۹۹ بوده است. این شاخص هرچند در سطح پایین‌تر از متوسط قرار دارد اما در سطح چندان پایین هم قرار ندارد.

شاخص کجروی فرهنگی ذهنی در میان جمعیت نمونه بالاتر از شاخص کل کجروی فرهنگی و برابر با ۴۳/۵۵ بوده است. توزیع فراوانی جمعیت نمونه در شاخص کجروی فرهنگی ذهنی نشان می‌دهد که در این مورد هم بیشترین فراوانی از شهروندان مورد بررسی در سطح کجروی بین ۲۰ تا ۴۰ هستند و اما میانگین شاخص کجروی فرهنگی عینی در میان جمعیت نمونه پایین‌تر از شاخص کل کجروی فرهنگی و برابر با ۱۸/۳۶ بوده است. توزیع فراوانی جمعیت نمونه در این مورد نشان می‌دهد که بیشتر پاسخگویان در سطح پایین کجروی (بین ۰ تا ۲۰) بوده‌اند.

تحلیل آزمون t در مقایسه بین شاخص دو بعد ذهنی و عینی کجروی فرهنگی نشان داد بین دو شاخص کجروی فرهنگی عینی و کجروی فرهنگی ذهنی تفاوت معناداری وجود دارد و شاخص کجروی فرهنگی ذهنی به طور معناداری بیشتر از کجروی فرهنگی عینی بوده است.

شاخص های سبک زندگی

بین ابعاد سه گانه سبک زندگی (مصرف فرهنگی، اوقات فراغت و مدیریت بدن)، بیشترین شاخص با میانگین ۳۶/۵۱ مربوط به مدیریت بدن بوده است. میانگین شاخص مصرف فرهنگی ۲۷/۴۷ و میانگین شاخص الگوی گذران اوقات فراغت هم ۲۵/۳۷ بوده است. بیشترین فراوانی نمرات در تمامی این سه بعد از سبک زندگی در سطح بین ۲۰ تا ۴۰ بوده است.

Archive of SID

در مجموع در تمامی ابعاد سبک زندگی شاخص زنان کمتر از مردان بوده است. اما آزمون همبستگی افتراقی در مقایسه بین زنان و مردان برای هریک از ابعاد سه گانه سبک زندگی نشان داد که هیچکدام از تفاوت های مشاهده شده بین زنان و مردان در شاخص های ابعاد سه گانه سبک زندگی معنادار نبودند.

یافته های استنباطی و آزمون فرضیات

کجروی فرهنگی و جنس: در این مورد، آزمون همبستگی افتراقی اِتا نشان داد که در هر سه مقیاس چه در سطح دو بعد ذهنی و عینی کجروی فرهنگی و چه در سطح کل شاخص کجروی فرهنگی، شاخص کجروی فرهنگی زنان کجروی به طور معناداری کمتر از مردان بوده است. تفصیل بیشتر این یافته ها در جدول زیر آمده است.

جدول ۴: شاخص های کجروی فرهنگی در مقایسه بین زنان و مردان

شاخص کل کجری	کجروی عینی	کجروی ذهنی	جنس	
۳۴.۳۷۴۴	۲۱.۶۳۸۳	۴۷.۱۱۰۵	میانگین	مرد
۱۴۷	۱۴۷	۱۴۷	تعداد داده ها	
۱۸.۵۹۶۰۱	۱۸.۸۶۶۸۷	۲۲.۸۱۲۳۵	انحراف استاندارد	
۲۷.۴۶۶۷	۱۵.۰۹۸۳	۳۹.۸۳۵۱	میانگین	زن
۱۴۱	۱۴۱	۱۴۱	تعداد داده ها	
۱۵.۰۳۳۰۲	۱۳.۵۴۸۰۴	۲۰.۷۹۹۴۸	انحراف استاندارد	
۳۰.۹۹۲۵	۱۸.۴۳۶۴	۴۳.۵۴۸۶	میانگین	کل
۲۸۸	۲۸۸	۲۸۸	تعداد داده ها	
۱۷.۲۶۶۲۴	۱۶.۷۷۳۲۴	۲۲.۱۱۴۲۸	انحراف استاندارد	

برای بررسی معنادار بودن تفاوت مشاهده شده بین زنان و مردان جمعیت نمونه و وجود این تفاوت در کل جمعیت شهروندان کلانشهر کرج، از آزمون همبستگی افتراقی اِتا استفاده شده است. اندازه آماره Eta در مقایسه شاخص ذهنی کجروی فرهنگی بین زنان و مردان برابر با ۰/۱۶۵، در مقایسه شاخص عینی برابر با ۰/۱۹۵ و در مقایسه کل شاخص کجروی فرهنگی بین زنان و مردان برابر با ۰/۲۰۰ بوده است. برای که نتایج آن در جدول زیر قابل مشاهده است. برای معناداری آماره

Eta از آماره F استفاده شده است. در هر سه مقیاس چه در سطح دو بعد ذهنی و عینی کجروی فرهنگی و چه در سطح کل شاخص کجروی فرهنگی، آماره‌های F در سطح معناداری کمتر از ۰/۰۵ بوده و معنادار شده‌اند.

کجروی فرهنگی و تأهل: شاخص کجروی فرهنگی، هم در بعد ذهنی، هم در بعد عینی و هم در شاخص کل، بین افراد مجرد و متأهل متفاوت و برای مجردها بیشتر از متأهلان بوده است. در حالی که شاخص بعد ذهنی برای افراد مجرد ۵۰/۰۳ بوده، در مورد متأهلان ۳۸/۱۸ بوده است. همچنین در بعد عینی نیز، شاخص کجروی فرهنگی برای مجردها ۲۶/۷۱ و برای متأهلان ۱۱/۸۹ بوده است. برای شاخص کل کجروی هم، در حالی که شاخص مجردها ۳۸/۳۷ بوده، متأهلان شاخص ۲۵/۰۳ را نشان دادند. برای بررسی معناداری تفاوت مشاهده شده بین گروه مجردان و متأهلان، از آزمون t گروه‌های مستقل استفاده شده است. بر این اساس، اندازه آماره t در تمامی موارد در سطح معناداری ۰/۰۰۰ معنادار شده است. بنابراین می‌توان گفت که در میان شهروندان مورد بررسی در کلانشهر کرج، به طور معناداری شاخص‌های کجروی فرهنگی متأهلان کمتر از مجردان بوده است. این همان یافته کلاسیکی است که در پژوهش‌های متعدد از دوره دورکیم - که در کتاب خودکشی به تفاوت متأهلان و مجردها در رفتاری انحرافی مثل خودکشی اشاره داشت - تا پژوهش‌های معاصر تکرار شده است.

تأثیر کجروی فرهنگی بر ابعاد سبک زندگی

سه فرضیه از فرضیات اصلی این پژوهش مبتنی بر تأثیر ابعاد سبک زندگی بر کجروی فرهنگی بوده است. بنابراین، برای تحلیل تأثیرات علی متغیرهای مستقل بر متغیر وابسته و آزمون فرضیات تحقیق از تحلیل رگرسیون استفاده شد.

به این منظور سه بعد متغیر سبک زندگی به عنوان سه متغیر به عنوان متغیر مستقل در رابطه علی با متغیر کجروی فرهنگی قرار گرفتند. البته در این میان، دو متغیر زمینه‌ای مهم، یعنی میزان تحصیلات و درآمد ماهانه خانواده هم که روی منزلت اقتصادی و اجتماعی هم تأثیرگذار هستند وارد مدل رگرسیونی شدند.

برای تحلیل رگرسیونی ۵ متغیر مستقل یادشده در تأثیر بر متغیر وابسته کجروی فرهنگی، از تکنیک رگرسیون گام به گام (stepwise) استفاده شده است. بر این اساس، میزان تبیین کل متغیرهای مستقل از تغییرات متغیر وابسته R² برابر با ۰/۲۸۸

Archive of SID

به دست آمده است. مدل رگرسیونی در تبیین متغیر کجروی فرهنگی بر حسب ۵ متغیر وابسته مورد نظر معنادار بوده است. آماره F با اندازه ۲۲/۸۳ و سطح معناداری ۰/۰۰۰ در مدل نهایی به خوبی نشان‌دهنده همین مدعاست.

در بررسی میزان تأثیر هریک از متغیرهای مستقل بر متغیر وابسته، ضرایب رگرسیونی استاندارد (Beta) قابل بررسی است. بر این اساس، بین ابعاد سبک زندگی، بعد مدیریت بدن با ۰/۴۳۰ قوی‌ترین اثر را بر بروز کجروی فرهنگی نشان داده است. این متغیر تأثیر مستقیم و برانگیزاننده‌ای بر بروز کجروی فرهنگی نشان داده است. مصرف کالاهای فرهنگی هم با ۰/۲۷۱ تأثیر مستقیمی بر بروز کجروی فرهنگی نشان داده است. در عین حال باید توجه داشت که این تأثیر به هیچ وجه یک اثر قابل ملاحظه تلقی نمی‌شود و نشان از تأثیر ضعیف این متغیر بر بروز کجروی فرهنگی دارد.

جدول ۵: نتایج تحلیل رگرسیون گام به گام در بررسی تأثیر متغیرهای مستقل بر متغیر وابسته

Sig	t	ضرایب غیر استاندارد		عدد ثابت	ضرایب تأثیر متغیرهای مستقل
		Beta	خطای استاندارد		
.۰۰۰	۴.۹۲۶		۳.۲۰۹	۱۵۸۰۶	مدیریت بدن
.۰۰۰	۷.۰۱۴	.۴۰۳	.۰۴۸	.۳۴۰	مصرف فرهنگی
.۰۰۰	۴.۰۵۲	.۲۷۱	.۰۷۸	.۳۱۷	اوقات فراغت
.۰۲۱	-۲.۳۲۷	-.۱۴۰	.۰۹۲	-.۲۱۵	

و اما ضریب تأثیر متغیر الگوی گذران اوقات فراغت بر بروز کجروی فرهنگی در جمعیت نمونه برابر با ۰/۱۴۰- به دست آمده که به رغم سطح معناداری کمتر از ۰/۰۵، معنادار تلقی نمی‌شود. یادآوری این نکته بجاست که در هنگام برآورد اندازه نمونه با استفاده از نرم افزار Sample Power حداقل ضریب همبستگی مورد قبول ۰/۱۵ تعیین شد. بنابراین اکنون در تحلیل یافته‌های پژوهش هم باید به خاطر داشت که هر رابطه‌ای با شدت کمتر از ۰/۱۵ معنادار تلقی نمی‌شود. بر همین اساس است که تأثیر معکوس به دست آمده از سوی متغیر الگوی گذران اوقات فراغت بر بروز کجروی فرهنگی - هرچند عدد معناداری کمتر از ۰/۰۵ به دست آمده - معنادار شمرده نشده است.

از میان دو متغیر میزان تحصیلات و درآمد ماهانه هم یک متغیر دارای تأثیر معنادار، اما بسیار ضعیف بر بروز کجروی فرهنگی نشان داده شد. ضریب تأثیر درآمد ماهانه بر بروز کجروی فرهنگی با ۰/۱۸۴ به دست آمده که نشان‌دهنده رابطه مستقیم، اما بسیار ضعیف این متغیر بر بروز کجروی فرهنگی در نمونه مورد بررسی است. بنابراین فرضیه مربوط به رابطه وضعیت اقتصادی و کجروی فرهنگی، با تأیید رابطه مستقیم معنادار، اما ضعیف، مورد تأیید قرار گرفته است. اما در مقابل، ضریب تأثیر میزان تحصیلات بر بروز کجروی با وجود شدت ۰/۱۲۵- بازهم به دلیل پایین‌تر بودن از حد تعیین شده در حداقل آماره قابل قبول در زمان نمونه‌گیری - معنادار نبوده است. بنابراین فرضیه مربوط به این متغیر تأیید نمی‌شود.

نتیجه‌گیری

همان‌طور که یافته‌های پژوهش نشان داد، میانگین شاخص کجروی فرهنگی ذهنی بالاتر از کجروی فرهنگی عینی بوده است. این نتیجه از یک سو کاملاً قابل انتظار است. به صورت منطقی، تغییر در کنش، پس از تغییر در ارزش‌ها و نگرش‌ها و در نهایت شکل‌گیری گرایش‌ها در میان افراد رخ می‌دهد. اما در عین حال، یادآوری این نکته به ظاهر بدیهی در واقعیت‌های اجتماعی هم‌زمان، یادآوری این مسأله هم هست که شاخص‌های تأمل‌برانگیز در سطح کجروی فرهنگی ذهنی به نوعی نشان‌دهنده گرایش‌ها و تمایل شهروندان کلانشهری چند قومیتی همچون کرج به سوی رفتارهای کجروانه فرهنگی در آینده نه چندان دور است. همچنین گرایش‌های کجروانه فرهنگی که با عنوان کجروی فرهنگی ذهنی در این پژوهش مورد بررسی قرار گرفته، در میان گروه‌های مجرد شاخص‌های بالاتری را نشان داده است. این یافته مشابه با نتیجه‌ای است که ویتبرود و نیویرتا (۱۹۹۹) در پژوهش خود به دست آورده‌اند. این یافته به نوبه خود نشان‌دهنده تغییرات هرچه بیشتر در جوانان و پدران و مادران آینده جامعه است.

در تبیین علت تفاوت بین شاخص‌های کجروی فرهنگی بین مجردها و متأهل‌ها می‌توان گفت که هم به دلیل رفع برخی نیازهای عاطفی فرد با ازدواج و هم به دلیل تقید فردی و همچنین کنترل و نظارتی که از جانب همسر و چارچوب روابط خانوادگی بر روابط و رفتار فرد اعمال می‌شود، امکان بروز رفتارهای کجروانه

Archive of SID

فرهنگی به‌ویژه از نوع روابط بین جنسی در متأهلان کمتر می‌شود. در مقابل، مجردها با احساس یک نوع آزادی عمل بیشتر نسبت به متأهلان از یک سو و همچنین یک نوع احساس نیاز به برقراری روابط با جنس مخالف از سوی دیگر، خارج از سنت‌های فرهنگی موجود اقدام به رفتارهای فرهنگی خلاف ارزش‌ها و هنجارهای جامعه می‌کنند. بر این اساس، به‌خصوص با بررسی شاخص‌ها در میان گروه مجردها به خوبی مشخص می‌شود که ما با رشد یک نوع آمادگی ذهنی برای کنش کجروانه فرهنگی از سوی شهروندان مواجه هستیم. میانگین شاخص کجروی ذهنی برای جمعیت مورد بررسی بیش از ۴۳ بوده که بسیار نگران‌کننده است.

شاخص‌های کجروی فرهنگی بین زنان و مردان تفاوت‌هایی داشته است. برخی محدودیت‌های اجتماعی برای زنان در جامعه ایرانی اجازه فعالیت‌های آزادانه در خارج از چارچوب سنت‌ها و ارزش‌های اجتماعی را - آن‌گونه که برخی مردها به خود اجازه ورود به آن عرصه را می‌دهند - نمی‌دهد. البته در این حال، با توجه به تحولات اجتماعی و فرهنگی در جامعه ایران و نقش آفرینی گسترده زنان در عرصه‌های گوناگون اجتماعی، همچنان بازهم نرخ کجروی فرهنگی زنان پایین‌تر از مردان است. این نتیجه به‌نوبه خود نشان می‌دهد که همچنان زنان تمایل کمتری برای اقدام به رفتارهای کجروانه فرهنگی دارند، رفتارهایی که می‌تواند برای آن‌ها برچسب‌های منفی اجتماعی را در پی داشته باشد.

اما تمرکز اصلی بررسی این پژوهش آزمون وجود تأثیر ابعاد سبک زندگی بر کجروی فرهنگی بود. از میان سه بعد سبک زندگی، مدیریت بدن بیشترین میانگین شاخص را داشته است. در تجربه زندگی روزمره قابل مشاهده در ایران هم، پرداختن به بدن، اهمیت ویژه‌ای یافته است. توجه به بدن هم برای مردان و هم برای زنان به شکل ویژه‌ای اهمیت دارد.

اما تحلیل تأثیر سه بعد یاد شده از سبک زندگی بر کجروی فرهنگی نشان داد که به طور کلی ابعاد مختلف سبک زندگی بر بروز کجروی فرهنگی تأثیر معناداری داشته‌اند. این با نتایج پژوهش‌های پیشین مثل ترابی (۱۹۹۰)، همچنین مطالعات فینکلهور و آسیدیجان (۱۹۹۶)، میچمان (۱۹۹۷) هنری و لاو (۱۹۸۹) نیز همخوانی دارد. الگوی گذارن اوقات فراغت تأثیر معناداری بر بروز کجروی فرهنگی نداشت.

۱۴۷

بنابراین فرضیه مربوط به رابطه این بعد از سبک زندگی با کجروی فرهنگی در اینجا رد می‌شود. در اینجا می‌توان گفت که فارغ از نحوه پرداختن فرد به فعالیت‌های اوقات فراغت، ممکن است به سوی رفتارهای کجروانه فرهنگی گرایش داشته یا به آنها اقدام کند. در عین حال، تأثیر بعد دیگر سبک زندگی بر کجروی فرهنگی تأیید شد. از یک سو الگوی مصرف فرهنگی تأثیر مستقیم و البته ضعیفی بر کجروی فرهنگی نشان داد و از سوی دیگر، مدیریت بدن هم رابطه مستقیم و متوسطی بر بروز کجروی فرهنگی در افراد نشان داد. رابطه ضعیف مصرف فرهنگی بر کجروی فرهنگی می‌تواند نشان‌دهنده دخالت سایر عوامل و شرایط اجتماعی بر بروز کجروی فرهنگی در افراد باشد. اما تأثیر مدیریت بدن بر کجروی فرهنگی به طور منطقی قابل استنباط است. بر این اساس، جلوه‌گری بدن می‌تواند جاذبه رفتارهای انحرافی بین جنسی را هم برای خود او و هم برای مخاطبان او بالاتر برده و از این طریق احتمال بروز کجروی فرهنگی به ویژه در بخش رفتارهای غیر اخلاقی بین جنسی افزایش دهد. حضور و نقش آفرینی موثر و البته ایجابی پلیس در این میان به ویژه در مورد انواع خاصی از مدیریت بدن و ابراز هویت ظاهری که به پوشش و حجاب زنان و مردان در جامعه مربوط می‌شود، در اینجا اهمیت دوچندان پیدا می‌کند.

علاوه بر تحلیل تأثیر ابعاد سبک زندگی بر کجروی فرهنگی، رابطه دو متغیر تحصیلات و میزان درآمد که دو بعد مهم از منزلت اجتماعی و اقتصادی افراد هستند هم بر بروز کجروی فرهنگی مورد بررسی قرار گرفت. بر این اساس، یک تأثیر بسیار ضعیف و مستقیم بین میزان درآمد ماهانه خانواده و بروز کجروی فرهنگی تأیید شد. اما در مقابل، هیچ تأثیری از سوی میزان تحصیلات افراد بر بروز کجروی فرهنگی در آنها تأیید نشد.

بنابراین آنچه در این پژوهش حاصل شد اولاً نشان داد که شاخص‌های کجروی در هر دو بعد ذهنی و عینی تا حدی نگران‌کننده است. شاخص کجروی ذهنی در میزان قابل ملاحظه‌ای قرار دارد و شاخص کجروی عینی هم در بخش‌های مختلفی شامل شاخصی بسیار چالش‌زا برای نظام سیاست‌گذاری و مدیریت اجتماعی و فرهنگی جامعه است. این نکته به ویژه برای پلیس که نهاد مدنی نظم و امنیت است اهمیت جدی دارد. در این مورد به ویژه توجه به رابطه بین مصرف فرهنگی و

Archive of SID

کجروی و استفاده از تولید محتوای مفید در جهت پیشگیری و کاهش آسیب‌های اجتماعی اهمیت دارد. همچنین با توجه به رابطه مدیریت بدن و کجروی فرهنگی و نسبتی که بین مدیریت بدن و مسایل مختلف مرتبط به آن از جمله ابراز هویت تجسیدی (ابراز هویت جسم، از جمله در پوشش و حجاب)، نقش پلیس در بهینه سازی روش‌های موجود برای پیشگیری از بدحجابی یا کشف حجاب بسیار اهمیت دارد. در این میان، دوری از روش‌های سنتی سلبی که جز پیامدهای مخرب و واکنش‌های منفی اجتماعی، کمتر ثمره مفیدی برای گسترش ارزش‌های اجتماعی و کاهش کجروی فرهنگی در بردارد، بسیار ضروری است.

۱۴۹

منابع

- آلبوکردی سجاد، علی محمد نظری، ربابه نوری (۱۳۹۰)، نقش خانواده و گروه همسالان در تبیین بزه کاری نوجوانان، مجله تحقیقات علوم پزشکی زاهدان، شماره ۱۳، ویژه نامه ۱، ص ۲۰.
- ترابی یوسف (۱۳۹۰)، نقش دین و معنویت در پیشگیری از جرم (با تاکید بر اسلام)، دوره دوم، سال چهارم، شماره ۱۴، صص ۱۰۸-۱۳۵.
- چاوشیان، حسن (۱۳۸۱)، سبک زندگی و هویت اجتماعی: مصرف و انتخاب‌های ذوقی به‌عنوان تمایز و تشابه اجتماعی در دوره مدرنیته اخیر، پایان‌نامه دکتری، دانشکده علوم اجتماعی دانشگاه تهران.
- چنکینز، ریچارد (۱۳۸۵)، پی‌یر بوردیو، ترجمه لیلا جو افشان و حسن چاوشیان، تهران، نشر نی.
- حسینی، محمدرضا (۱۳۹۲)، بررسی سبک زندگی جوانان و ارتباط آن با انحرافات شهری، پایان‌نامه دکتری جامعه‌شناسی، دانشگاه آزاد اسلامی واحد دهقان.
- ریتزر، جرج (۱۳۸۵) نظریه جامعه‌شناسی در دوران معاصر، ترجمه: محسن ثلاثی، تهران: انتشارات علمی
- سراج‌زاده، سید حسین و مینا بابایی (۱۳۸۹)، جهانی شدن، فرهنگ جهانی و کجروی، فصلنامه علوم اجتماعی، شماره ۴۸، صص ۷۱-۴۳.
- شالچی، وحید (۱۳۸۳)، سرمایه فرهنگی در اندیشه بوردیو، پایان‌نامه دکتری دانشکده علوم اجتماعی تهران.
- شریفی نوید، مجید مداح (۱۳۹۰)، تحلیل رابطه سرمایه اجتماعی و جرم، فصلنامه نظم و امنیت انتظامی، شماره سوم، سال سوم، صص ۱۳۴-۱۵۵.
- شماعتی علی، علی اصغر قنبری، محمدعین شاهی میرزا (۱۳۹۲)، تحلیل فضایی جرائم شهری در مناطق بیست و دوگانه کلان‌شهر تهران، مجله پژوهش‌های راهبردی امنیت و نظم اجتماعی، سال دوم، شماره ۲، صص ۱۱۷-۱۳۰.
- فاضلی، محمد (۱۳۸۲)، مصرف و سبک زندگی، قم، انتشارات صبح صادق.
- گیدنز، آنتونی (۱۳۸۲)، تجدد و تشخیص: جامعه و هویت شخصی در عصر جدید. ترجمه ناصر موفقیان، تهران، نشر نی، چاپ دوم.

Archive of SID

• ممتاز، فریده (۱۳۸۱) انحراف اجتماعی، نظریه‌ها و دیدگاه‌ها، تهران: شرکت سهامی انتشار.

• Beirne, Piers and James Messerschmidt (1995) *Criminology*, Harcourt Brace & Company, United States of America.

• Giddens. A. (1991) *Modernity and Self-Identity; Self and Society in the Late Modern Age*. Cambridge: Polity.

• Taylor, Ian. Paul Walton & Jock Young (2003) *The New Criminology: for a Social Theory of Deviance*, Routledge, London and New York.

• Wittebrood, Karin and paul nieuwbeerta (1999), Wages of Sin? The link between offending and violent victimization, *European Journal on Criminal Policy and Research* 7: 63-80.

• Domer ,sikvia and others (1987), Vandalism among college student, *journal of Social psychology*, v.12.n.1,pp:80- 91.

• Finkelhor, David and nancy L. Asdigian (1996). Risk Factors for Youth Victimization: Beyond a lifestyles/Routine Activities Theory Approach, *Violence and Victims*, Vol. 11, No. 1, Pp 1- 19.